

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

47

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

BRNO 2006

PD 1520/47.2006

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Petr Škrdl

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

47 (2006)

97220/07

07220/07

Obrázek na obálce
Cover illustration

Pekárna. Kamzík (*Rupicapra rupicapra*). Foto M. Frouz

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

Copyright © 2006 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages

<http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>

9395458

244 – J : 269. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry. Historické centrum Šternberka je chráněno jako městská památková zóna vyhláškou Ministerstva kultury České republiky č. 476/1992 sb. ze dne 10. 9. 1992.

Výzkum byl vyvolán stavební činností městského úřadu v rámci projektu na celkovou rekonstrukci jádra Šternberka, která byla zahájena výměnou vodovodního řadu a kanalizace včetně domovních přípojek. Výzkum byl realizován formou dohledu při hloubení výkopu po celé trase nových sítí. Rozpoznané archeologické situace byly následně dokumentovány v profilech a dále proběhlo vzorkování zjištěných kulturních vrstev. Trasa nově pokládaných inženýrských sítí na Hlavním náměstí a Radniční ulici byla také prozkoumána za pomoci sond 1–6. Sledování výkopu na Hlavním náměstí ukazuje na podobnou stratigrafii na celé ploše náměstí. Na povrchu jsou recentní vrstvy o mocnosti 0,60–0,70 m, pod nimiž se nacházejí uložení z období vrcholného středověku až raného novověku. K pozoruhodným nálezům patří několik vrcholně středověkých vrstev obsahujících velké množství strusky, která jim dává „rezavou“ barvu, ale které bohužel obsahují minimum ostatních nálezů (keramické zlomky, kosti). Zajímavý je také nález mazanícové vrstvy na Radniční ulici, která se objevuje především v horní polovině ulice a je patrně pozůstatkem požáru okolních budov. Také nelze opomenout objev kamenné studny uprostřed Horního náměstí, která nebyla předtím známa. Výstavba inženýrských sítí ve Šternberku v roce 2005 tvořila pouze část z plánovaných stavebních akcí. V roce 2006 bude Hlavní náměstí předlážděno, postaveno nové veřejné osvětlení, vybudována nová kašna, a proto bude záchranný výzkum pokračovat i v tomto roce. V souvislosti s rekonstrukcí vzhledu centra města byl také proveden archeologický dohled na ulici Československé armády a Bezručově ulici, ale v obou případech s negativním výsledkem.

Jakub Vrána

Resumé

Šternberk (Bez. Olomouc). Kloster. Hochmittelalter. Neuzeit. Rettungsgrabung.

Šternberk (bez. Olomouc). Hlavní Platz, Radniční Gasse, Gasse U horní brány, Gasse Na valcích, Horní Platz, Jarní Gasse. Stadt. Hochmittelalter. Neuzeit. Rettungsgrabung.

TELČ (okr. Jihlava)

Palackého ulice, parcely č. 7378/1, 7355/1, 7375/2, středověk – novověk, město, záchranný výzkum.

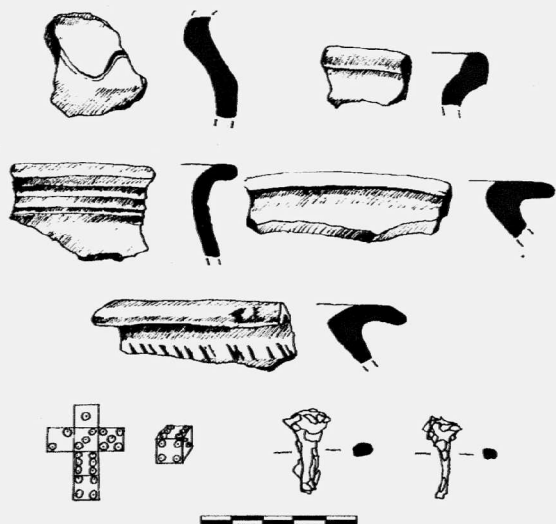
Výkopy pro položení vodovodního řadu se nacházely v JV části historického jádra města Telče v blízkosti věže kostela sv. Ducha. Výkop procházel přibližně středem Palackého ulice od Dolní (Velké) brány a končil v JV cípu náměstí Zachariáše z Hradce. Lokalita leží v nadmořské výšce 519–523 m a přímé podloží tvoří silně zvětřalé ruly s doklady intenzivního zvětřávání (místa zelenavé a bělavé zvětřaliny). V průběhu výkopových prací byly dokumentovány přibližně 70 cm široké výkopy, které dosahovaly hloubky 160 cm.

V prostoru okolo kostela sv. Ducha se potvrzuje existence zeměpanského dvorce, příp. kupeckého dvora, který se rozprostíral v 1. polovině 13. stol. na jižním okraji středověkého jádra města na nevýrazné vyvýšenině. Jeho ohraničení – opevnění tvořil nejspíše do podloží zasekaný příkop s dřevohlinitým valem i s kamennou hradbou (Bláha – Konečný 2005, 125). Kupecký dvůr byl již přímým předchůdcem města, které jej zčásti začlenilo do svého areálu obehnaného příkopem a kamennou hradbou. V rámci města pak kupecký dvůr přestává mít v průběhu 14.–15. stol. své výlučné postavení. Palackého ulice a náměstí Zachariáše z Hradce byly zkoumány již v letech 1992–1993 a 1998. Vrstvy, příkopovitý útvar a objekty byly datovány zejména do období od 13. do 16. stol. (Procházka – Zatloukal 1993, 7–9; Zimola 2000, 3–23).

V jihovýchodní části náměstí Zachariáše z Hradce, před průčelím renesančního domu čp. 21, ležel původní pochůzný horizont v hloubce 60 cm. Obsahoval zlomky keramických nádob, kachlí, cihel, pravděpodobně kovářské strusky a kostí domácích zvířat, vše z období 14.–16. stol. Struska představuje nejspíše odpad vyvezený na místo z kovářské dílny, která fungovala někde v okolí. Nad pochůzným terénem byly navršeny v období od 16. do 19. stol. při úpravách terénu náměstí vyrovnávky nerovností. Vyrovnávka zvýšila úroveň terénu asi o čtyřicet centimetrů a místy posloužila i jako lož

Obr. 176. Telč, ul. Palackého. Trasa výkopů a poloha dokumentovaných profilů a nálezových míst. Telč, Palackého Str. Die Lage der Graben für Versorgungsnetze mit dokumentierten Schnitten und Fundorten.

Obr. 177. Telč, ul. Palackého. Výběr nálezů. Keramika, hrací kostka a hřebíky. Kresba P. Starůstkova.
Telč, Palackého Str, Abb. 2. Auswahl der Funde. Keramik, Spielstein und Nägel. Zeichnung P. Starůstkova.

pro kamennou dlažbu stylu „kočičích hlav“, která byla složena z valounů granitu a křemene. Šlo o definitivní zpevnění povrchu náměstí i ulice v období novověku (1. polovina 19. stol.). Všechny dokumentované profily zakončovala recentní dlažba složená z pravidelných kostek granitu.

V prostoru západně od věže kostela sv. Ducha až po zúžení ulice mezi domy čp. 116 a 12 byl dokumentován profil č. 5–9 o délce 25 m. Rovný povrch rulového podloží leží v hloubce 70–90 cm od současného povrchu. Minimálně 45 cm do podloží byl zahlouben objekt s původně dřevěnou nadzemní konstrukcí a s misovitým dnem. Objekt pravděpodobně zanikl v průběhu 14. stol. Pozoruhodná vrstvička rozšířená nad zásypem objektu a v krátkých úsecích jako vložka v nejstarším pochůzném horizontu se skládala z drtě až písku pocházejícího z granitu „mrákotínského typu“. Souvislost vrstvy (odpad z opracování kvádrů) s věží kostela sv. Ducha je zřejmá, neboť tato významná pozdněrománská stavba je postavena z kvádrů ze stejného typu granitu. Vrstva drtě se nachází pouze v blízkém okolí věže. V celém profilu byl opět zjištěn komunikační (pochůzný) horizont a mezi valouny štetování byl objeven dokonce zlomek stříbrné mince se silnou příměsí mědi. Nejzajímavějším nálezem z pochůzného horizontu je kostěná hrací kostka o délce hrany 8 mm s klasickým číslováním od jedné do šesti. Objevilo se i několik zlomků železných předmětů včetně hřebů. Vrstva obsahovala četné zlomky keramických nádob, které lze datovat do 13.–14. stol. podle použitého materiálu s příměsí grafitu v keramickém těstě, jakož i podle technologie výroby (oxidační i redukční výpal) a typu výzdoby (zdobení výdutě nádob rytou vlnicí).

V závěru výkopu v zúžení ulice mezi domy čp. 12 a 116/1 v místě asanované Horní brány se nacházela až 200 cm mocná hlavní hradební zeď, která byla součástí středověkého městského opevnění. Tvořily ji bloky ruly vázané jilem a obsa-

hovala sporadicky i úlomky cihel a několik zlomků keramiky ze 14.–15. stol. V roce 1833 byla nadzemní část brány, resp. hradby, odstraněna a překryta dlažbou. Ze zásypu klenby mostu vedoucího přes příkop městského opevnění se podařilo získat početnou kolekci keramických nálezů (zlomky nádob, přejzů a kachle), kterou můžeme obecně datovat do 17.–19. stol. Od vnější hrany příkopu (respektive mostu) směrem k současné Dolní bráně v Palackého ulici byl dokumentován přes 10 m dlouhý profil. Na intaktní podloží nasedá nejstarší komunikační i sídlištní horizont, ze kterého byly získány zlomky keramiky datovatelné do 13. stol. Vnější stranu příkopu zpevňovala kamenná, na vápennou maltu stavěná novověká zeď, z níž se podařilo zachytit základ silný až 120 cm. Při západní straně Dolní brány čp. 114 (3 m Z od jejího SZ rohu) byla zjištěna kumulace keramiky a stavebního odpadu. Jde o zlomky nádob patřících k běžné stolní, kuchyňské, kamnářské a technické keramice z 16.–19. stol.

Na základě terénních situací můžeme konstatovat, že prostor v jihovýchodní části náměstí a v ulici Palackého byl osídlen od třináctého stol. Zaznamenáváme tu sídlištní a komunikační aktivity spojené především s vytvářením a úpravami náměstí a ulice. Kamenné zdi souvisí s vybudováním městského opevnění složeného z hradby, příkopu, horní brány v Palackého ulici a mostu přes obezděný příkop. Další aktivity ukazují na rozsáhlé vyrovnávání terénu po ukončení funkce opevnění i původního kupeckého dvora. Doložené jsou i aktivity související s přestavbou nebo přímo se stavbou věže kostela sv. Ducha. Nejvíce archeologických artefaktů pochází ze dvou horizontů osídlení reprezentujících jak původní kupecký dvůr, tak i život středověkého a novověkého města (13.–19. stol.).

Milan Vokáč, David Zimola

Literatura

- Bláha, J., Konečný, L. 2005: K počátkům města Telče se zvláštním zřetelem k předlokačnímu dvorci s kostelem sv. Ducha, *Archaeologica historica* 30, 125–148.
- Procházka, R. 1994: *Telč 1993–1994, plynifikace II. etapa*. Náleзовá zpráva č. 4607/16554 uložená v archivu ÚAPP Brno.
- Procházka, R., Zatloukal, R. 1993: *Telč 1992–1993, plynifikace I. etapa*. Náleзовá zpráva č. 4607/16554 uložená v archivu ÚAPP Brno.
- Zimola, D. 2000: *Archeologický výzkum domu čp. 31 na náměstí Zachariáše z Hradce v Telči*, VSV OVS XII, 3–23.
- Zimola, D., Vokáč, M. 2005: *Telč, rekonstrukce vodovodního řádu v ulici Palackého*. Náleзовá zpráva č. 78-05 uložená v archivu Muzea Vysočiny Jihlava.

Resumé

Telč (Bez. Jihlava), Palacký Str. Mittelalter – Neuzeit (13.–20. Jh.). Stadt. Rettungsgrabung.

UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)

Hradební ulice, parc. č. 128. Novověk. Zvířecí kosti. Záchraný výzkum.

Při výstavbě polyfunkčního domu na ulici Hradební v květnu 2005 na již dříve prozkoumané ploše (výzkum ÚAPP